

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**Кафедра правового забезпечення підприємницької діяльності та
фінансової безпеки
Навчально-науковий інститут №5**

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Ринок фінансових послуг»
обов'язкових компонент
освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти

**072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
(фінансова безпека та фінансові розслідування)**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 14.08.2024р. №8

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної
ради ХНУВС з юридичних
дисциплін
Протокол від 13.08.2024 р. №7

Розглянуто на засіданні кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки ННІ №5 протокол від 18.08.2024р. №10

Розробник:

1. доцент кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки, к.ю.н., Добровінський А.В.

Рецензенти:

1. Завідувач кафедри агрологістики управління ланцюгами постачань Харківського національного технічного університету сільського господарства ім.П. Василенка, д.е.н, доцент Ларіна Т.Ф
2. Доцент кафедри соціально-економічних дисциплін факультету №2 Харківського національного університету внутрішніх справ, к.е.н, доцент Павленко Н.В.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS 3 Загальна кількість годин 90 Кількість тем 10	07 «Управління та адміністрування» 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» <u>другий (магістерський) рівень вищої освіти</u> (назва СВО)	Навчальний курс <u>1</u> (номер) Семестр <u>1</u> (номер) Вид контролю: <u>екзамен</u> (екзамен, залік)
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		заочна форма навчання
Лекції – <u>12</u> ; (години) Практичні заняття – <u>18</u> ; (години) Самостійна робота – <u>60</u> ; (години)		Лекції – <u>6</u> ; (години) Практичні заняття – <u>6</u> ; (години) Самостійна робота – <u>78</u> ; (години)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання дисципліни «Ринок фінансових послуг» є оволодіння здобувачами вищої освіти ступеня «магістр» системи компетенцій щодо теоретичних та практичних аспектів управління фінансами за допомогою фінансових посередників та аналізу фінансових послуг, формування комплексного розуміння системи взаємозв'язків на фінансовому ринку та відповідної державної політики у цій сфері.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Ринок фінансових послуг» є вивчення потреб споживача та можливостей їх задоволення на ринку фінансових послуг різними фінансовими інститутами; розуміння основних напрямків державної політики в галузі регулювання фінансових відносин, що виникають на ринку фінансових послуг; набуття вмінь порівняльного аналізу в сфері фінансових послуг та визначення конкурентних переваг і вад окремих видів фінансових послуг.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення ринку фінансових послуг дає базові економічні знання для подальшого вивчення господарського та цивільного права, а також розділів кримінального права, пов'язаних з економічною діяльністю.

Очікувані результати навчання: в результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

- об'єктивні передумови виникнення ринку фінансових послуг, розуміти економічну сутність та визначення фінансової послуги;
- виникнення та етапи розвитку фінансових послуг в Україні;
- правові основи діяльності з надання фінансових послуг;
- склад та класифікацію суб'єктів ринку фінансових послуг;
- склад та класифікацію інструментів (об'єктів) ринку фінансових послуг;
- інституційну та сегментарну структуру ринку фінансових послуг;
- поняття та класифікацію фінансового посередництва;
- вміти:
- самостійно аналізувати закономірності функціонування і розвитку ринку фінансових послуг;
- розуміти механізм надання фінансових послуг на фінансовому ринку в окремих його сегментах;
- економічно обґрунтовувати та порівнювати фінансові послуги з метою вибору найбільш прийнятних конкретному споживачеві;
- оцінювати конкурентоспроможність різних видів фінансових послуг;
- виконувати операції з інструментами грошового ринку та ринку позичкового капіталу, з інструментами валютного та фондового ринку.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Ринок фінансових послуг

Предмет, мета та завдання дисципліни. Зв'язок з іншими теоретичними і прикладними навчальними економічними дисциплінами. Склад, структура і послідовність викладання курсу. Сутність фінансового ринку, його характерні особливості та основні елементи. Місце та роль фінансового ринку у фінансовій системі. Передумови виникнення ринку фінансових послуг. Рух фінансових потоків в економіці. Попит і пропозиція фінансових фондів. Визначення послуги. Економічна сутність фінансової послуги. Форми організації діяльності з надання фінансових послуг. Виникнення та етапи розвитку фінансових послуг у мобілізації і розподілі фінансових ресурсів. Забезпечення руху фінансових потоків в економіці. Перетворення заощаджень в інвестиції. Правові основи діяльності з надання фінансових послуг. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001.

Тема 2. Поняття фінансового посередництва, його класифікація. Склад суб'єктів ринку фінансових послуг. Класифікація суб'єктів ринку фінансових послуг за формою і за функціями. Класифікація суб'єктів ринку фінансових послуг за функціями: продавці і покупці фінансових активів (інструментів, послуг); фінансові посередники; суб'єкти, що виконують допоміжні функції. Прямі учасники фінансового ринку: кредитори та позичальники; емітенти та інвестори (індивідуальні, інституціональні, стратегічні, портфельні); продавці та покупці валюти; страховики та страхувальники та інші. Основні суб'єкти інфраструктури фінансового ринку: професійні учасники, організатори торгівлі, посередники в торговельних угодах, посередницькі фінансові інститути, зберігачі, реєстратори депозитарії цінних паперів, клірингові депозитарії, розрахунково-клірингові банки, інформаційно-аналітичні інститути. Національна депозитарна система в Україні, її функції, сфера діяльності та учасники. Організаційно

оформлені ринки (біржі, торговельно-інформаційні системи), їх призначення. Розрахунково-клірингові установи. Позабіржова торгівля цінними паперами. Розвиток позабіржової торгівлі в Україні. Позабіржова фондова торговельна система (ПФТС). Організація торгівлі цінними паперами на ПФТС.

Тема 3. Інституціональна та сегментарна структура ринку фінансових послуг.

Методологічні підходи до вирішення проблеми структуризації ринку фінансових послуг. Загальна структура ринку фінансових послуг. Інституційна та часова структура ринку фінансових послуг. Кредитно- фінансові інститути та ринок цінних паперів. Грошовий ринок та ринок капіталів. Поняття сегментації фінансового ринку як класифікації потенційних споживачів фінансових послуг згідно з їхніми вимогами до розвитку фінансового ринку. Характеристика структури ринку фінансових послуг за основними групами та видами фінансових активів.

Тема 4. Інфраструктура ринку фінансових послуг.

Система інфраструктури ринку фінансових послуг. Організаційно оформлені ринки (біржі, торговельно-інформаційні системи). Національна депозитарна система. Розрахунково-клірингові установи. Інформаційно-аналітичні та рейтингові системи. Функції та взаємозв'язок окремих елементів інфраструктури фінансового ринку.

Тема 5. Фінансові послуги на ринку позик.

Фінансові послуги на грошовому ринку. Суб'єкти грошового ринку. Інструменти грошового ринку. Функції грошового ринку. Потреби споживачів послуг на грошовому ринку. Фінансові послуги на валютному ринку. Суб'єкти валютного ринку. Поняття валюти. Функції валютного ринку. Потреби споживачів послуг на валютному ринку. Фінансові послуги на ринку позичкового капіталу. Суб'єкти ринку позичкового капіталу. Інструменти ринку позичкового капіталу. Роль ринку позичкового капіталу в процесі трансформації накопичень в інвестиційні ресурси. Потреби споживачів послуг на ринку середньо- та довгострокових кредитів. Фінансові послуги на фондовому ринку. Суб'єкти фондового ринку. Інструменти фондового ринку.

Значення фондового ринку в процесі накопичення капіталу. Потреби споживачів послуг на фондовому ринку.

Фінансові послуги з перейняття ризиків. Суб'єкти ринку послуг з перейняття ризику. Ринок страхових послуг. Місце та роль страхового ринку в процесі руху фінансових фондів. Ринок послуг з хеджування ризику. Інструменти ринку послуг з хеджування ризику. Місце та роль ринку послуг з хеджування ризику в процесі руху фінансових фондів і в структурі грошового, валютного, кредитного та фондового ринків.

Тема 6. Фінансові послуги на ринку грошей.

Розміщення капіталу в банківських установах. Безстрокові і термінові вклади (депозити). Ощадні вклади. Особливості депозитних рахунків до запитання (безстрокових депозитів). Особливості термінових рахунків (вкладів). Депозитні сертифікати. Ощадні сертифікати. Золоті сертифікати. Міжбанківські кредити. Угода про зворотній викуп (репо). Система розрахунків. Готівково-грошові та безготівкові розрахунки. Готівкові

розрахунки за допомогою кредитних та дебетних карток. Форми та види безготівкових розрахунків. Умови і принципи організації безготівкового платіжного обороту. Рівні організації безготівкових розрахунків: міждержавні розрахунки, міжбанківські розрахунки, розрахунки юридичних та фізичних осіб. Характеристика основних форм безготівкових розрахунків: платіжними вимогами, платіжними дорученнями, вимогами-дорученнями, чеками, акредитивна форма розрахунків. Грошові сурогати як інструменти грошового ринку: казначейські зобов'язання, депозитні сертифікати, євродолари, угоди про перепродаж (репо), комерційні векселі, банківські акцепти, фонди ринку грошей. Вексель у платіжному обороті. Види комерційних векселів: прості (соло-векселі) та переказні (тратта), особливості їх обігу. Операції з комерційними векселями. Операції з державними інструментами грошового ринку (казначейськими векселями).

Тема 7. Фінансові послуги на валютному ринку.

Поняття конверсії валюти. Валютні операції (поточні і термінові). Поточні валютні операції (тод, том, спот). Обсяг, мета і організація роботи на ринку операцій спот. Валютний курс і котирувки. Основні види котирування валюти. Стратегія валютного арбітражу. Види валютних курсів. Визначення крос-курсу валют. Визначення ефективності операцій, пов'язаних з конвертованістю валют. Операції на форвардному ринку. Умови форвардного контракту. Форвардний валютний курс. Нові форми та модифікації форвардних угод. Валютний «своп». Класифікація «своп» (звичайні, тижневі, одноденні, форвардні). Мета застосування операцій «своп». Валютні ф'ючерси. Особливості валютного ф'ючерсного ринку. Учасники ф'ючерсного ринку. Організація здійснення ф'ючерсної угоди. Валютні опціони. Біржові та позабіржові опціони. Місце валютного ринку у світовій валютній системі.

Елементи валютно- фінансових угод. Основні форми міжнародних розрахунків. Валютні клірингові розрахунки.

Тема 8. Фінансові послуги на фондовому ринку.

Структура ринку цінних паперів: первинний, вторинний: біржовий та позабіржовий (вуличний). Види обслуговування емісійних операцій на фондовому ринку. Андерайтинг. Емісійна діяльність держави на фондовому ринку. Випуск облігацій державних позик та бюджетна політика держави. Вкладання капіталу в цінні папери. Поняття й види цінних паперів. Пайові, боргові та похідні цінні папери. Інструменти фондового ринку: акції та облігації як класичні інструменти ринку капіталів, розвиток похідних цінних паперів (деривативів). Особливості формування ринку акцій. Акція як частка у статутному фонді акціонерного товариства. Класифікація та характеристика різних видів акцій. Емісія, реєстрація та розміщення акцій. Способи розміщення. Виплата дивідендів. Корпоративні облігації. Інвестиційні цінні папери. Депозитні та ощадні сертифікати банків. Фактори формування ринку державних цінних паперів. Характеристика державних облігацій. Роль казначейських цінних паперів в управлінні державним бюджетом. Особливості становлення та функціонування ринку муніципальних цінних паперів. Формування курсової вартості акцій. Формування курсової вартості облігацій. Показники, що використовуються для оцінки акцій та облігацій. Показники, що характеризують якість акцій. Показники, що характеризують якість облігацій. Місце фондової біржі на ринку цінних паперів. Біржові операції з цінними

паперами. Особливості біржового обігу цінних паперів. Ф'ючерсні та опціонні біржі. Біржові індекси. Індекси українського фондового ринку.

Тема 9. Фінансові послуги з управління ризиком. Економічна сутність страхування, його функції. Особливості фінансових відносин у сфері страхування. Основні фактори, які визначають ризики у міжнародних валютних, кредитних і фінансових операціях і методи їх страхування. Прийняття ризику страховими компаніями. Форми страхування. Угоди по страхуванню життя як спосіб вкладення капіталу. Переймання ризику як вид фінансової послуги. Посередницькі операції на страховому ринку. Страхові брокери. Методи та критерії вимірювання міри фінансового ризику. Аспекти теорії системи управління інвестиційним ризиком. Місце валютних ризиків в системі комерційних ризиків. Підходи до вибору стратегії захисту від валютних ризиків. Механізм хеджування за допомогою ф'ючерсних та форвардних контрактів. Хеджування за допомогою опціонів. Основні поняття біржової торгівлі ф'ючерсними контрактами. Техніка укладання ф'ючерсних контрактів. Стандартизація ф'ючерсного контракту. Механізм хеджування за допомогою ф'ючерсних контрактів. Проблеми організації ф'ючерсної торгівлі на сучасному етапі розвитку ринку фінансових послуг в Україні. Позабіржовий ринок ф'ючерсних угод. Хеджери, спекулянти та арбітражери як основні учасники ринку термінових контрактів. Загальна характеристика та цілі основних груп учасників ринку термінових контрактів. Хеджери. Техніка хеджування. Біржові спекулянти та їх класифікація (позиційні, одноденні, скалпери, спредери). Створення ринку "синтетичних" цінних паперів. Фінансовий інжиніринг. Створення нових фінансових інструментів (продуктів). Комбінація опціонів. Стелажна угода. Стренг, стреп, стріп, спред. Глобальні інвестиційні сертифікати.

Тема 10. Державне регулювання та саморегулювання ринку фінансових послуг.

Необхідність державного регулювання фінансового ринку на етапі становлення його функціональної системи. Мета і форми державного регулювання діяльності на ринку фінансових послуг в Україні. Органи, які здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг. Поняття ліквідності ринку та платоспроможності фінансових посередників. Захист прав споживачів фінансових послуг. Верховна Рада України. Національний банк України. Кабінет Міністрів України. Міністерство фінансів України. Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Державний комітет у справах нагляду за страховою діяльністю. Антимонопольний комітет. Спеціально уповноважений орган виконавчої влади у сфері регулювання ринків фінансових послуг. Співпраця та координація діяльності між органами, що здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг.

4. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
4.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
7 семестр							
Тема 1. Ринок фінансових послуг.	10	2	-	2	-	6	
Тема 2. Поняття фінансового посередництва, його класифікація.	10	2	-	2	-	6	
Тема 3. Інституціональна та сегментарна структура ринку фінансових послуг.	8	2	-	-	-	6	
Тема 4. Інфраструктура ринку фінансових послуг.	8	-	-	2	-	6	
Тема 5. Фінансові ринку позик.	8	-	-	2	-	6	
Тема 6. Фінансові ринку грошей.	10	2	-	2	-	6	
Тема 7. Фінансові валютному ринку.	10	2	-	2	-	6	
Тема 8. Фінансові фондовому ринку.	10	2	-	2	-	6	
Тема 9. Фінансові послуги з управління ризиком.	8	-	-	2	-	6	
Тема 10. Державне регулювання та саморегулювання ринку фінансових послуг.	8	-	-	2	-	6	
							Екзамен
ВСЬОГО за 1 семестр	90	12	-	18	-	60	

**4.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(заочна форма навчання)**

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
6 семестр							
Тема 1. Ринок фінансових послуг.	10	2	-	2	-	8	
Тема 2. Поняття фінансового посередництва, його класифікація.	8	-	-	-	-	8	
Тема 3. Інституціональна та сегментарна структура ринку фінансових послуг.	10	2	-	-	-	8	
Тема 4. Інфраструктура ринку фінансових послуг.	10	-	-	2	-	8	
Тема 5. Фінансові ринку позик.	10	-	-	2	-	8	
Тема 6. Фінансові ринку грошей.	8	-	-	-	-	8	
Тема 7. Фінансові валютному ринку.	8	-	-	-	-	8	
Тема 8. Фінансові фондовому ринку.	8	-	-	-	-	8	
Тема 9. Фінансові послуги з управління ризиком.	9	-	-	2	-	7	
Тема 10. Державне регулювання та саморегулювання ринку фінансових послуг.	9	2	-	-	-	7	
							Екзамен
ВСЬОГО за 1 семестр	90	6	-	6	-	78	

5. Індивідуальні завдання

Творча робота студента виконується у письмовому вигляді за обраною темою. При роботі з матеріалом студент повинен використовувати не лише нормативно-правові акти та підручники, а й статті у періодичних та наукових виданнях. Конкретний перелік джерел інформації обирається студентом самостійно.

Студент може виконати науково-дослідну роботу за тематикою погодженою з керівником. Перший етап полягає у вивченні студентом відповідного розділу підручника, ознайомлення з нормативно-правовими актами та матеріалами судової практики, постановами Пленуму Верховного Суду України, підборі спеціальної літератури за темою науково-дослідної роботи. Другий етап написання роботи полягає в складанні плану роботи, студент може це зробити самостійно або звернутися до викладача за консультацією. Починається робота із вступу. В якому необхідно обґрунтувати актуальність теми, певний рівень теоретичної та практичної новизни, цілі та завдання дослідження. Індивідуальна науково-дослідна робота має складатися з плану, вступу, основного змісту, висновків і списку літератури. Роботу потрібно виконувати відповідно до плану, робити підстрочні посилання на використані нормативно-правові акти та літературні джерела.

Робота повинна містити висновки в яких студент формулює основні положення та пропозиції щодо вдосконалення діючого законодавства та практики його застосування. Обсяг науково-дослідної роботи має становити не менше 23-30 сторінок(формат А-4), 14 шрифту через 1,5 інтервал. Список використаних джерел завершує роботу та оформляється таким чином. Спочатку в ньому розміщуються за юридичною силою нормативно-правові акти (Конституція України, міжнародно-правові договори і угоди, Закони України), потім наукові праці (підручники, книги, статті), в алфавітному порядку. У кінці списку міститься перелік практичних матеріалів, використаних у роботі.

5.1.1. Теми рефератів

1. Місце ринку фінансових послуг в фінансовій системі.
2. Рух фінансових ресурсів та капіталу в економіці та передумови виникнення ринку фінансових послуг.
3. Класифікація сегментів ринку фінансових послуг.
4. Функції ринку фінансових послуг.
5. Характеристика основних інструментів ринку фінансових послуг.
6. Суб'єкти ринку фінансових послуг та їх класифікація.
7. Функції суб'єктів (учасників) ринку фінансових послуг.
8. Система взаємодії суб'єктів ринку цінних паперів.
9. Загальне поняття фінансового посередництва.
10. Банківська система як основа розвитку ринку фінансових послуг в Україні
11. Небанківські кредитні інститути
12. Контрактні фінансові інститути.
13. Ринок фінансового посередництва.
14. Поняття інститутів інфраструктури і позафінансової сфери.
15. Структура ринкової інфраструктури.
16. Функції ринкової інфраструктури.
17. Інституціональна структура на основі макроекономічного підходу.
18. Організація та особливості функціонування депозитного ринку.
19. Послуги для здійснення грошових платежів та розрахунків.
20. Операції з інструментами грошового ринку.
21. Державні фінансові інститути на грошовому ринку.
22. Критерії вибору банку вкладниками.
23. Конверсійні операції на валютному ринку.
24. Форвардні операції. Операції опціон і своп.
25. Визначення ефективності операцій, пов'язаних з конвертованістю валют.
26. Міжнародні розрахунки.
27. Види та групи банківських операцій, які здійснюють банки в Україні.
28. Поняття та економічна роль банківського кредиту.
29. Методи і принципи фінансування та кредитування капітальних вкладень комерційними банками.
30. Лізингові операції як форма організації кредитно-фінансових відносин.
31. Економічна сутність та механізм здійснення факторингових операцій.

32. Економічні основи та специфіка фінансової діяльності кредитних спілок.
33. Характеристика корпоративних цінних паперів.
34. Фактори формування ринку державних цінних паперів.
35. Інші види цінних паперів та похідні (спеціальні) інструменти ринку цінних паперів.
36. Особливості становлення та функціонування ринку муніципальних цінних паперів.
37. Формування курсової вартості цінних паперів.
38. Біржові операції з цінними паперами.
39. Управління портфелем цінних паперів (зарубіжний досвід).
40. Імовірісно-психологічні аспекти проблеми ризику в економіці.
41. Місце валютних ризиків в системі комерційних ризиків. Підходи до вибору стратегії захисту від валютних ризиків.
42. Сучасні методи та схеми хеджування ризиків на фінансовому ринку.
43. Техніка укладання ф'ючерсних контрактів.
44. Хеджери, спекулянти та арбітражери як основні учасники ринку термінових контрактів.
45. Проблеми організації ф'ючерсної торгівлі на сучасному етапі розвитку української економіки.
46. Державна політика на валютному ринку.
47. Кліринг на ринку реальних товарів.
48. Кліринг ф'ючерсних операцій.
49. Типи систем клірингу.
50. Типи та механізми андерайтингу.

6. Методи навчання

Основні методи навчання, що використовуються за темами дисципліни «Ринок фінансових послуг»: проведення лекцій із застосуванням методів діалогового навчання. Проведення лекцій із застосуванням мультимедійного проектору шляхом показу слайдів у Microsoft PowerPoint (презентація); семінарські заняття – при проведенні аудиторних занять з навчальної дисципліни «Ринок фінансових послуг» використовуються такі інтерактивні методи навчання, як: метод кейсу, метод інциденту, рольові й ділові ігри. Серед найважливіших засобів навчання особливо варто відзначити засоби візуалізації (слайди, схеми, таблиці, рисунки тощо), які використовують у поєднанні з активною діяльністю студентів. Індивідуальні завдання мають переважно дослідницький характер. Під час вивчення навчальної дисципліни «Ринок фінансових послуг» акцентується увага на теоретичних аспектах функціонування ринку фінансових послуг, а також на практичних заходах щодо реалізації фінансових послуг на різних сегментах ринку у відповідності з чинною законодавчо-правовою базою України та світовим досвідом організації діяльності oferentів на ринках фінансових послуг.

Аудиторні заняття проводяться у формі лекційних і семінарських занять, на яких студенти повинні закріпити знання про особливості, притаманні регулюванню відносин, що виникають у сфері мобілізації, розподілу і використання централізованих і децентралізованих фондів держави та органів місцевого самоврядування з метою забезпечення реалізації їх завдань і функцій, а також набути навички правозастосування у даній сфері.

Лекційні заняття передбачають викладення нового теоретичного матеріалу викладачем, за своїм змістом лекції охоплюють основний теоретичний матеріал найважливіших тем навчальної дисципліни. Лекції є основним джерелом знань, які проводяться в класичній академічній формі. Метою лекційного курсу є формування у студентів комплексу сучасних знань, вмінь та навичок у сфері фінансово-правових відносин. Для досягнення названої мети необхідним уявляється вивчення сучасної наукової та навчальної літератури з фінансового права; аналіз європейського законодавства, а також міжнародних нормативно-правових актів та ін.

Практичне заняття – форма навчального заняття, під час якого викладач організує обговорення попередньо визначених питань, до яких студенти повинні самостійно готувати тези виступів; вміти формулювати визначення основних понять сучасного фінансового права; добирати нормативні акти, які регламентують певні питання мобілізації, розподілу та використання грошових коштів до фондів держави та органів місцевого самоврядування; застосовувати норми Бюджетного кодексу України до конкретних правових ситуацій.

Самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом студентом у час, вільний від аудиторних навчальних занять, яка складається з опрацювання конспекту лекцій, підготовки до практичних занять, самостійного освоєння навчального матеріалу по окремим темам, щодо яких не передбачені аудиторні заняття, ознайомлення з нормативними актами та рекомендованою літературою, а також самостійне виконання індивідуальних завдань, передбачених цією програмою.

Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення навчальної дисципліни: підручники, навчальні та навчально-методичні посібники та матеріали, конспект лекцій викладача, методичними рекомендаціями тощо. Для самостійної роботи студентів також рекомендується відповідна наукова та фахова монографічна та періодична література.

Самостійна робота передбачає виконання доповідей, рефератів.

Критерії оцінювання під час вивчення навчальної дисципліни: студенти повинні отримати 2 і більше позитивних оцінки з дисципліни протягом вивчення загальної та спеціальної частини фінансового права.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль

1. Сутність ринку фінансових послуг, його місце на фінансовому ринку.
2. Рух фінансових потоків в економіці.
3. Попит і пропозиція на ринку фінансових послуг.
4. Класифікація фінансових активів і фінансових послуг.
5. Роль та функції ринку фінансових послуг.
6. Фінансові активи та фінансові послуги, їх класифікація.
7. Склад суб'єктів ринку фінансових послуг.
8. Статистична інформація про діяльність oferentів та споживачів фінансових послуг.
9. Класифікація суб'єктів ринку фінансових послуг.
10. Особливості процесу перетворення заощаджень на інвестиції.
11. Сутність і зміст фінансового посередництва.
12. Функції фінансових посередників.
13. Проблеми функціонування ринків за відсутності фінансових посередників.
14. Підходи до класифікації фінансових посередників.
15. Характеристика структури ринку фінансових послуг.
16. Особливості інституційної та сегментарної структури ринку фінансових послуг.
17. Суб'єкти, інструменти та функції грошового ринку.
18. Суб'єкти і функції валютного ринку.
19. Суб'єкти, інструменти і функції ринку позичкового капіталу.
20. Суб'єкти, інструменти та функції фондового ринку.

21. Суб'єкти, інструменти та функції ринку страхових послуг.
22. Фінансові послуги на грошовому ринку.
23. Фінансові послуги на валютному ринку.
24. Фінансові послуги на ринку позик.
25. Фінансові послуги на фондовому ринку.
26. Фінансові послуги з хеджування ризиків.
27. Попит і пропозиція на грошовому ринку.
28. Формування ресурсного потенціалу комерційними банками.
29. Класифікація банківських депозитів.
30. Порядок відкриття поточного рахунку і строкового депозиту в банківській установі.
31. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб.
32. Методики нарахування процентів за банківськими депозитами.
33. Антиінфляційні заходи та їх ефективність.
34. Структура і динаміка грошової маси.
35. Електронні гроші та їх роль на грошовому ринку.
36. Грошово-кредитний мультиплікатор.
37. Розрахунково-касове обслуговування клієнтів банками.
38. Форми і способи розрахунків.
39. Операції з векселями та іншими борговими зобов'язаннями.
40. Особливості застосування простого і переказного векселів.
41. Державні фінансові інститути на грошовому ринку.
42. Роль і місце Державного казначейства на грошовому ринку.
43. Класифікація фінансових операцій на валютному ринку.
44. Операції банків на валютному ринку.
45. Конверсійні операції на валютному ринку.
46. Операції FOREX.
47. Ринок операцій СПОТ.
48. Операції на форвардному ринку.
49. Форвардні, ф'ючерсні та СПОТ-операції.
50. Валютні опціони. Операції СВОП.
51. Валютний арбітраж.
52. Форми міжнародних розрахунків.
53. Банківські послуги кредитного характеру.
54. Кредитоспроможність позичальника і методи її визначення.
55. Факторингові операції.
56. Лізингові операції.
57. Іпотечне кредитування.
58. Колекторська діяльність на ринку позик.
59. Бюро кредитних історій.
60. Фондовий ринок і ринок цінних паперів.
61. Пайові, боргові та похідні цінні папери.
62. Андеррайтинг, його зміст в цілі.
63. Діяльність з управління активами інституційних інвесторів.
64. Депозитарні послуги.
65. Біржові та позабіржові операції з цінними паперами.
66. Фондові індекси.
67. Теорії портфельного інвестування.
68. Управління портфелем цінних паперів.
69. Переймання ризику страховими компаніями.

70. Угоди із страхування життя як спосіб вкладення капіталу.
71. Перейняття ризиків як вид фінансової послуги.
72. Страхові брокери та їх діяльність на ринку фінансових послуг.
73. Переймання ризиків кредитними інститутами.
74. Переймання ризиків при гарантуванні кредитів та авалюванні векселів.
75. Суб'єкти страхового ринку і форми страхування.
76. Посередницькі операції на страховому ринку.
77. Фінансові послуги з перейняття ризиків.
78. Авальний і акцептний кредит.
79. Поняття інфраструктури ринку фінансових послуг.
80. Державне регулювання ринку фінансових послуг.
81. Організаційно оформлені ринки.
82. Розрахунково-клірингові установи.
83. Національна депозитарна система.
84. Інформаційно-аналітичні системи.
85. Основні завдання державного регулювання ринку фінансових послуг.
86. Поняття ліквідності ринку та платоспроможності фінансових посередників.
87. Захист прав споживачів фінансових послуг.
88. Органи державного регулювання ринку фінансових послуг в Україні.
89. Повноваження Верховної Ради України, Національного банку, Кабінету міністрів України, Міністерства фінансів, Державної комісія з цінних паперів та фондового ринку, Державного комітету у справах нагляду за страховою діяльністю, Антимонопольного комітету з регулювання ринку фінансових послуг в Україні.
90. Зарубіжний досвід регулювання ринку фінансових послуг.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи включають у себе поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль. До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має за мету перевірку засвоєння знань, умінь і навичок студентом (студентом, слухачем) з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботи виставляються в журнали обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів вищої освіти в Університеті враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних

програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у вигляді, передбаченому в робочій програмі навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Результат навчальних занять за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок під час навчальних занять протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Результат самостійної роботи за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок з самостійної роботи, отриманих протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Студент (студент, слухач), який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\begin{array}{l} \text{Загальна кількість балів} \\ \text{(перед підсумковим} \\ \text{контролем)} \end{array} = \left(\left(\begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{навчальних занять} \\ \text{за семестр} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{самостійної роботи} \\ \text{за семестр} \end{array} \right) / 2 \right) * 10$$

Підсумковий контроль. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках студентів (студентів, слухачів), залікових книжках. **Присутність студентів (студентів, слухачів) на проведенні підсумкового контролю (екзамену) обов'язкова.** Якщо студент (студент, слухач) не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку), з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності студентів (студентів, слухачів), становить - **50**

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

$$\begin{array}{l} \text{Підсумкові бали} \\ \text{навчальної дисципліни} \end{array} = \begin{array}{l} \text{Загальна кількість балів} \\ \text{(перед підсумковим} \\ \text{контролем)} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Кількість балів за} \\ \text{підсумковим контролем} \end{array}$$

Студент (студент, слухач), який під час складання підсумкового контролю отримав оцінку «незадовільно», складає підсумковий контроль (екзамен, залік)

повторно. Повторне складання підсумкового контролю (екзамену, заліку) допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни, у тому числі один раз – викладачеві, а другий – комісії, що створюється навчально-науковими інститутами (факультетами). Незадовільні оцінки виставляються тільки в відомостях обліку успішності. Студентам (студентам, слухачам), які отримали не більше як дві незадовільні оцінки (нижче ніж 60 балів) з навчальної дисципліни, можуть бути встановлені різні строки ліквідації академічної заборгованості, але не пізніше як за день до фактичного початку навчальних занять у наступному семестрі. Студенти (студенти, слухачі), які не ліквідували академічну заборгованість у встановлений термін, відраховуються з Університету. Особи, які одержали більше двох незадовільних оцінок (нижче ніж 60 балів) за підсумковими результатами вивчення навчальних дисциплін з урахуванням підсумкового контролю, відраховуються з Університету.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі підсумкового контролю (екзамену чи заліку), то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \text{Підсумкові бали за поточний семестр} + \text{Підсумкові бали за попередній семестр}$$

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
94-96			
90-93			
85-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією-двома значними помилками.
80-84			
75 – 79		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією-двома значними помилками.
70-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не носять істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконана, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками
65-69			

60-64		Е	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якість виконання деяких з них оцінена числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, потрібні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
21-40			
1–20		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не освоєний, потрібні практичні навички роботи несформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література

Основна

1. В.С. Мілаш Господарське право : навч. посіб. Харків : Право, 2017. - 327 с.
2. О.Б. Андрєєва, Ю.М. Жорнокуй, О.П. Гетманець та ін. Господарське право України : підручник: у 2 ч.- Харків : ХНУВС, 2016. Ч. 2. - 2016. - 367 с.
3. В.О. Онищенко, Т.М. Завора Ринок фінансових послуг: навч. Посібник Полтава, ПолтНТУ, 2017- 409с.
4. О.П. Близнюк, О.М. Іванюта Ринок фінансових послуг: навч. Посібник.Харків, ХДУХТ, 2017. – 255с.
5. Д.І. Дема, І.В. Абрамова, І.А. Шубенко, Л.В. Недільська, В.М. Трокоз.Ринок фінансових послуг: навч. Посібник К.: Алерта, 2013. - 376 с.
6. Є.М. Сич, В.П. Ільчук , Н.І. Гавриленко Ринок фінансових послуг: навч. посібник К.: Центр учбової літ., 428с.

Додаткова

7. Внукова Н.М., Кузьминчук Н.В. Соціальне страхування: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. — К.: Кондор, 2009. — 352с.
8. Унивецька-Ходаківська, В.П Ринок фінансових послуг: теорія і практика : навч. посіб. : рекомендовано МОН України / В.П Унивецька - Ходаківська, О.І. Костюкевич, О.А. Лятамбор. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 392 с.
9. Закон України «Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні» від 10.12.1997 № 710/97-ВР // www.rada.gov.ua
10. Закон України «Про платіжні системи та переказ грошей в Україні» від 05.04.2001 № 2346-III // www.rada.gov.ua
11. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 № 2664-III // www.rada.gov.ua
12. Закон України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю» від 19.06.2003 № 978-

IV // www.rada.gov.ua

13. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 № 959-XII // www.rada.gov.ua

14. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1560-XII // www.rada.gov.ua

15. Закон України «Про пенсійне забезпечення» від 05.11.1991 № 1788-XII // www.rada.gov.ua

16. Закон України «Про заставу» від 02.10.1992 № 2654-XII // www.rada.gov.ua

17. Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 № 85/96-ВР // www.rada.gov.ua

18. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 № 679-XIV // www.rada.gov.ua

19. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III // www.rada.gov.ua

20. Закон України «Про іпотеку» від 05.06.2003 № 898-IV // www.rada.gov.ua

21. Закон України від 19.06.2003 № 979-IV «Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати» // www.rada.gov.ua

22. Закон України «Про цінні папери та фондову ринок» від 23.02.2006 № 3480-IV // www.rada.gov.ua

23. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 09.07.2003 № 1057-IV // www.rada.gov.ua

24. Указ Президента України «Про інвестиційні фонди та інвестиційні компанії» від 19.02.1994 № 55/94 // www.rada.gov.ua

25. Державний комітет статистики України / Режим доступу: [<http://www.ukrstat.gov.ua>]

26. Державна фіскальна служба України / Режим доступу: <http://www.sts.gov.ua>

27. Законодавство України щодо фінансового моніторингу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

28. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України / Режим доступу: [<http://www.me.gov.ua>]

29. Національний банк України / Режим доступу: [<http://www.bank.gov.ua>]

30. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського / Режим доступу: [<http://www.nbuv.gov.ua/>]

31. Угоди на міжнародному валютному ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.ws/16381204/ekonomika/mizhnarodnifinansovi_rinki.

32. Україна фінансова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ufin.com.ua>.

33. Українська Національна Іпотечна Асоціація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unia.com.ua>.

34. Ф'ючерси й ф'ючерсні валютні операції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mir-ekspertiz.info/287.htm>.

35. Форвард – Forward, форвардний контракт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forexaw.com/46/1651.htm>.